

В. В. Євтушенко,
здобувач, кафедра управління охороною суспільного здоров'я,
Національна академія державного управління при Президентові України

НАУКОВА КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ НАРОДНОЇ МЕДИЦИНИ В УКРАЇНІ

V. Ievtushenko,
applicant, Dept. of Public Health service management,
National Academy of Public Administration under the President of Ukraine

SCIENTIFIC CONCEPT OF TRADITIONAL MEDICINE IN UKRAINE

Стаття присвячена обґрунтуванню підходів до розробки наукової концепції розвитку народної медицини в Україні в умовах реформування національної здравоохоронної сфери.

This article is focused on the scientific concept substantiation of the development of traditional medicine in Ukraine in the terms of reforming the national health service area.

Ключові слова: наукова концепція, розвиток, модель, механізми державного управління, народна медицина, періодизація, здравоохоронна сфера.

Key words: scientific concept, development, model, mechanisms of state management, traditional medicine, health service area.

Справжніми міністрами охорони здоров'я є президент і прем'єр-міністр країни, тільки вони про це не знають.
Г.Х. Брунланд, экс-генеральний директор ВООЗ.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Радикальна реформа здравоохоронної сфери України — один із реальних шляхів виведення даної галузі з глибокої системної кризи, оновлення не тільки медичної, але і всієї соціальної та гуманітарної сфери. Це зумовлено тим, що показники здоров'я громадян є узагальнюючою характеристикою рівня та якості життя, індексом соціального, культурного та економічного розвитку суспільства в цілому. З реформою охорони здоров'я безпосередньо пов'язаний і рівень національної безпеки нашої держави.

Одним з напрямів покращення організації медикаментозного забезпечення населення, крім ре-

гулювання обігу і використання традиційних лікарських засобів, експерти Всесвітньої організації охорони здоров'я (далі — ВООЗ) визнають інтеграцію комплементарних методів лікування в системи охорони здоров'я з урахуванням національних ресурсів додаткової/комплементарної медицини та особливостей її сучасного стану у кожній країні ("WHO Стратегія ВООЗ в галузі народної медицини: 2014—2023 рр.", ВООЗ, 2014). Реалізація поставлених завдань можлива за умови проведення відповідних наукових досліджень, яких у національній системі охорони здоров'я України відчутно не вистачає.

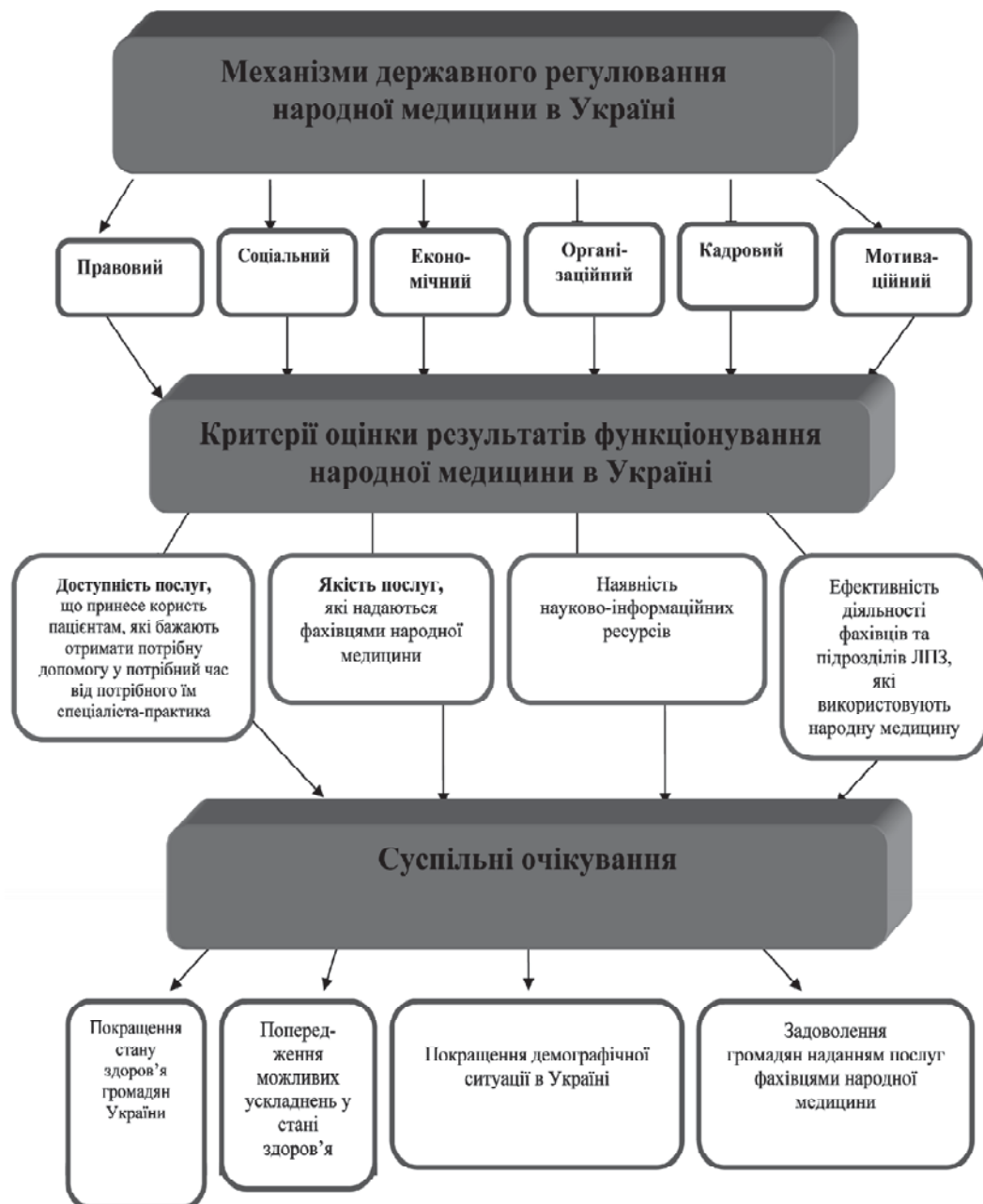

Рис. 1. Реалізація механізмів державного регулювання народної медицини України

На важливості наукового пошуку щодо різних складових державного регулювання народної і нетрадиційної медицини наголошують дослідники цієї проблеми: Т. Гарник, Н. Костинська, Т. Кулемзіна, В. Поканевич, Ю. Поляченко, Є. Товстуха та ін.

Однак, незважаючи на певні розробки українських дослідників, слід визнати, що досі залишаються невирішеними чимало питань, пов'язаних з опрацюванням та впровадженням у практичну діяльність ефективних механізмів державного регулювання народної і нетрадиційної медицини в Україні. Відтак, необхідність теоретичного обґрунтування нової парадигми системи державного регулювання відносин, які існують між пацієнтом і лікарем, в умовах розширення недержавного сектора охорони здоров'я та вико-

ристання народних і нетрадиційних методів лікування і зумовлюють актуальність теми даного дослідження.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування теоретичних засад та опрацювання методичних положень і практичних заходів щодо вдосконалення механізмів державного регулювання народної медицини в умовах реформування здравооохоронної галузі України.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основними механізмами державного регулювання¹, які найбільшою мірою обумовлюють ефективність функціонування народної медицини в Україні є: правовий,

¹ Механізми державного регулювання — це практичні заходи, важелі, засоби та стимули, за допомогою яких органи державної влади впливають на суспільство чи будь-яку соціальну систему з метою досягнення поставлених цілей.

соціальний, моніторингу, економічний, організаційний, кадровий, мотиваційний, ринкового регулювання (рис. 1).

Автором розроблено наукову концепцію розвитку народної медицини в Україні в основу якої покладено удосконалення організаційно-правових засад її функціонування та обґрунтовано нову функціонально-організаційну модель інтеграції народної медицини в національну систему охорони здоров'я.

Особливістю нової функціонально-організаційної моделі стало включення до вже існуючих її елементів якісно нових (оновлення нормативно-правової бази з регулювання народної та нетрадиційної медицини; визначення оптимальної структури, функцій, мережі та потужності відділень народної та нетрадиційної медицини лікувально-профілактичних закладів; інтеграція діяльності підрозділів народної та нетрадиційної медицини в загальнодержавну систему охорони здоров'я; формування протоколів надання медичної допомоги з використанням методів народної медицини; підготовка фахівців у галузі управління народною медициною; широка просвітницька діяльність серед населення; ефективне використання кадрового ресурсу; оснащення підрозділів народної та нетрадиційної медицини відповідно до сучасних вимог), взаємодія яких між собою надало системі нових інтегративних якостей щодо медичної допомоги (на рисунку 2 якісно нові елементи системи функціонально-організаційної моделі інтеграції народної медицини в національну систему охорони здоров'я України відзначені сірим кольором — авт.).

Скориставшись напрацюваннями українських [2; 3; 4; 6] та російських [1, 5] дослідників автором запропоновано свій варіант періодизації української народної медицини: перший період — зародження народної медицини — з часу появи праслов'ян у середині II тис. до н.е.; другий період — народна медицина стародавніх часів — IV тис. до н.е. — VIII ст. н.е.; третій період — народна медицина доби середньовіччя — IX—XVII ст. У цьому періоді виділено чотири етапи: перший — згадка про перших княжих лікарів (80-і роки X ст.), другий етап — виникнення монастирської медицини (XI—XII ст.); третій етап — поява лікарів-ремесників (XI ст.); четвертий етап — створення перших літературних пам'яток, які містять інформацію про вітчизняну народну медицину ("Києво-Печерський Патерик", "Ізборник Святослава" — XII—XIII ст.); четвертий період — народна медицина XVIII ст.; п'ятий період — народна медицина XIX ст.; шостий період — народна медицина XX ст. (до 90-х років XX ст.); сьомий — народна медицина в незалежній Україні.

Характерною особливістю останніх років для законодавств багатьох країн світу у сфері охорони здоров'я є посилення уваги до проблем правового урегулювання діяльності в галузі народної і нетрадиційної медицини.

Як відомо, ВООЗ визнала, що знання натуральної медицини належить народам, в котрих вони повинні по-

вною мірою поважатися. Науковці провідних країн світу дійшли спільної думки, що народна медицина значно випереджає за ефективністю академічну медицину, наприклад, при лікуванні ракових пухлин у деяких випадках дієвість методів народної медицини у 2,5—3 рази вища, ніж академічної.

Сучасна народна і нетрадиційна медицина України базується здебільшого на використанні методів, які мають слов'янські корені (фітотерапія, апітерапія), так і на запозичених та модифікованих методах. Зі сходу в Україні найбільше використовуються такі методи, як мануальна терапія, акупунктура, літотерапія, біоенергоінформотерапія. Досягненням західних вчених є гомеопатія, іридодіагностика, натуропатія, водолікування та інші.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

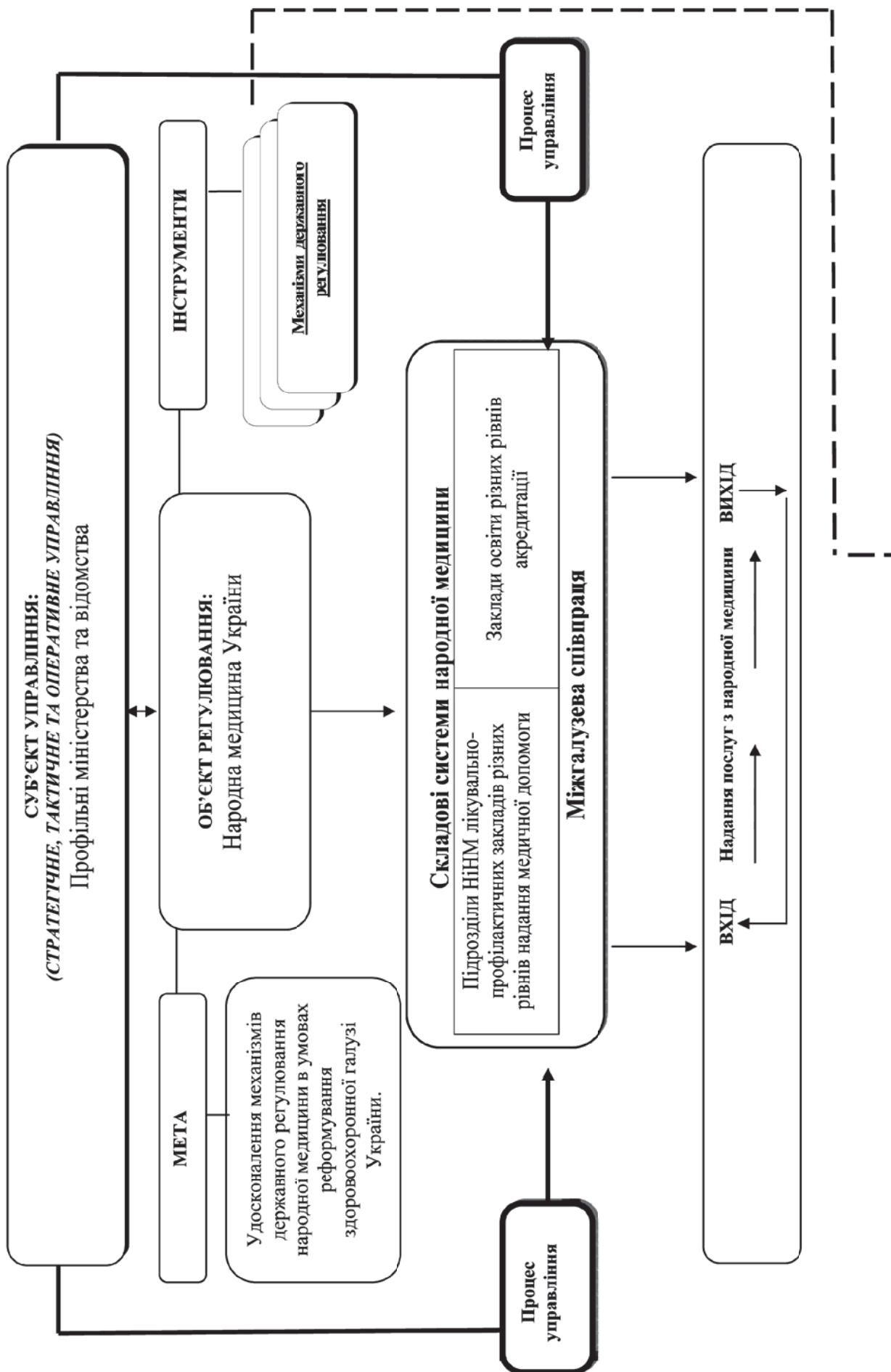
1. Незважаючи на те, що різні аспекти державного регулювання народної медицини в Україні досліджувалися українськими науковцями, до цього часу існує певна невизначеність у розумінні проблеми функціонування народної медицини в контексті глибокої реформи здоров'яохоронної сфери.

Більшість праць українських авторів стосується лише окремих клінічних аспектів народної та нетрадиційної медицини і має фрагментарний характер. Це дало підстави стверджувати, що сучасний стан наукового опрацювання вказаної проблеми не можна вважати задовільним, і тому необхідні подальші комплексні дослідження з точки зору науки "Державне управління", що і стало основною причиною вибору теми дослідження.

2. На основі комплексного аналізу теоретичних та методичних засад досліджуваної теми встановлено, що "державне регулювання народної та нетрадиційної медицини" слід розуміти як структурно-функціональний комплекс соціально-економічних, нормативно-правових та організаційних заходів щодо забезпечення сприятливих умов для надання якісної багатопрофільної медичної допомоги населенню із застосуванням методів народної і нетрадиційної медицини.

3. Розроблено наукову концепцію розвитку народної медицини в Україні в основу якої покладено удосконалення організаційно-правових засад її функціонування та обґрунтовано нову функціонально-організаційну модель інтеграції народної медицини України в національну систему охорони здоров'я. Особливістю нової функціонально-організаційної моделі стало включення до вже існуючих її елементів якісно нових (оновлення нормативно-правової бази з регулювання народної та нетрадиційної медицини; визначення оптимальної структури, функцій, мережі та потужності відділень народної та нетрадиційної медицини лікувально-профілактичних закладів; інтеграція діяльності підрозділів народної та нетрадиційної медицини в загальнодержавну систему охорони здоров'я; формуван-

² Регулювання медичної діяльності в Галичині впродовж періоду, що детермінований XVIII ст. — першою половиною XX ст., відбувалося під впливом та за зразками різних держав (Австро-Угорська імперія, Західноукраїнська Народна Республіка, Польща, радянська влада, німецька окупація, побудова в цьому регіоні системи охорони здоров'я згідно з радянськими законами).

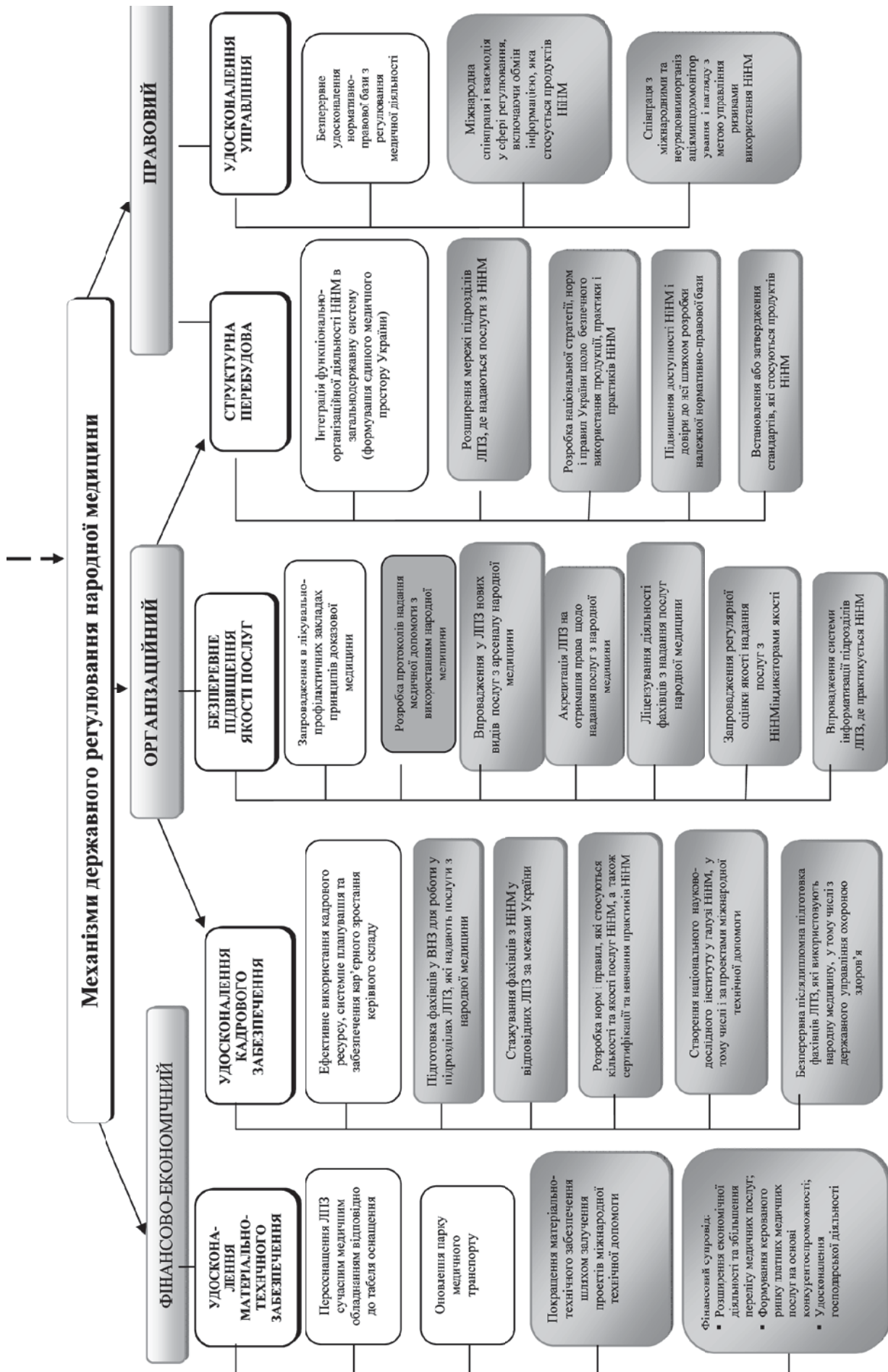

Рис. 2. Функціонально-організаційна модель інтеграції народної медицини в національну систему охорони здоров'я України

ня протоколів надання медичної допомоги з використанням методів народної медицини; підготовка фахівців у галузі управління народною медициною; широка просвітницька діяльність серед населення; ефективне використання кадрового ресурсу; оснащення підрозділів народної та нетрадиційної медицини відповідно до сучасних вимог), взаємодія яких між собою надало системі нових інтегративних якостей щодо медичної допомоги.

4. Удосконалено теоретичні та методологічні засади дослідження державного регулювання народної медицини в Україні шляхом виявлення та обґрунтування процесу становлення і розвитку народної медицини на теренах України на основі чого обґрунтовано наступну його періодизацію: перший період — зародження народної медицини — з часу появи праслов'ян у середині II тис. до н.е.; другий період — народна медицина стародавніх часів — IV тис. до н.е. — VIII ст. н.е.; третій період — народна медицина доби середньовіччя — IX — XVII ст. У цьому періоді виділено чотири етапи: перший — згадка про перших княжих лікарів (80-і роки X ст.), другий етап — виникнення монастирської медицини (XI — XII ст.); третій етап — поява лікарів-ремісників (XI ст.); четвертий етап — створення перших літературних пам'яток, які містять інформацію про вітчизняну народну медицину ("Києво-Печерський Патерик", "Ізборник Святослава" — XII — XIII ст.); четвертий період — народна медицина XVIII ст.²; п'ятий період — народна медицина XIX ст.; шостий період — народна медицина XX ст. (до 90-х років XX ст.); сьомий період — народна медицина незалежної України (з 1991 р.).

5. Пріоритетними напрямками подальших досліджень державного регулювання народної медицини в Україні з урахуванням ступеня розробки цієї проблеми українськими науковцями визначені такі: питання навчання та наукових досліджень у галузі народної та нетрадиційної медицини; державне регулювання в галузі виробництва, практики і практиків народної та нетрадиційної медицини; сучасне регулювання діяльності фахівців у галузі народної та нетрадиційної медицини в зарубіжних країнах; використання потенційного внеску народної та нетрадиційної медицини у покращення здоров'я, благополуччя і медичної допомоги, орієнтованої на потреби громадян тощо.

Література:

1. Аникин И.А. Монастырская больница Древней Руси // Советское здравоохранение. — 1987. — № 11. — С. 58 — 61.
2. Величко В. Цілителство на Русі // Здоров'я киян, 2013. — № 9 (226). — С. 12.
3. Верхратський С.А., Заблудовський П.Ю. Історія медицини: Навч. посібник. — К.: Вища школа, 1991. — 431 с.
4. Ievtushenko V.V., Pokanevych O.V., Radysh Ya.F. Folk Medicine on the territory of Ukraine: Introduction to the Problem / The Pharma Innovation, 2014. — № 3. — С. 28—29.
5. Мирский М.Б. Медицина средневековья // Проблемы социальной гигиены, здравоохранения и истории медицины. — 2000. — № 4. — С. 55—58.

6. Островерха Ю. Народна і нетрадиційна медицина в сучасному світі та Україні http://www.holimed.lviv.ua/u_02_tradmed_002.html

References:

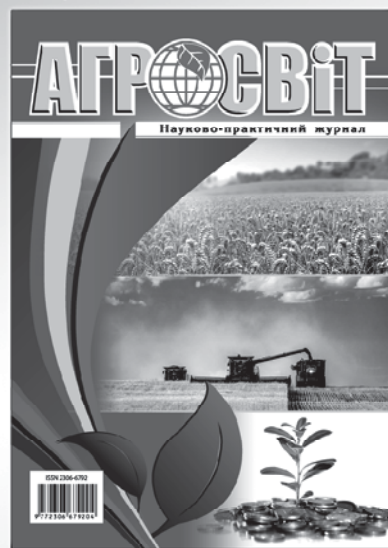
1. Any'ky'n, Y'. A. (1987), "Monastic Hospital of ancient Russia", Sovetskoe zdavooohranenie, vol. 11, pp. 58—61.
2. Vely'chko, V. (2013), "Healing in Russia", Zdorov'ia kyan, vol. 9 (226), pp. 12.
3. Verxrats'ky'j, S. A. and Zabłudovs'ky'j, P. Yu. (1991), Istoriia medytsyny [History of Medicine], Vytsha shkola, Kyiv, Ukraina.
4. Ievtushenko, V. V. and Pokanevych, O. V. and Radysh, Ya. F. (2014), "Folk Medicine on the territory of Ukraine: Introduction to the Problem", The Pharma Innovation, vol. 3, pp. 28—29.
5. My'rsky'j, M. B. (2000), "Medicine Middle Ages", Problemy social'noj gigieny, zdavooohraneniya i istorii medycyny, vol. 4, pp. 55—58.
6. Ostroverha, Yu. (2016), "Folk and alternative medicine in the modern world and Ukraine", available at: http://www.holimed.lviv.ua/u_02_tradmed_002.html (Accessed 29 March 2016).

Стаття надійшла до редакції 04.04.2016 р.

АГРОСВІТ

www.agrosvit.info

Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з ЕКОНОМІКИ